स्वच्छ र स्वतन्त्र पत्रकारिताको प्रतिक

नव जनचेतना

NAWA JANACHETANA NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

चलचित्र "कुस्ती" आगामी असोज ९ गतेदेखि प्रदर्शनमा आउने भएको छ। काठमाडौं तथा आसपासका क्षेत्रमा छायांकन गरिएको उक्त चलचित्रलाई वितरक तथा प्रदर्शकको सल्लाह अनुसार असोजमा प्रदर्शन गर्ने तय गरिएको निर्माता तथा निर्देशक अनिल योञ्जनले जानकारी दिए। निर्देशक योञ्जनले प्रेम गरे तापनि स्वभाव भिन्नताले एकसाथ रहन संघर्ष गरिरहेको जोडीको कथालाई चलचित्रमा दर्शकले देख्न पाउने बताए।

आजको विचार...

श्रीमननारायण

किसान...

(दुई पेजमा)

विराज भ ले आगामी होमप्रोडक्सन फिल्म "१२ गाउँ २" को छायांकन बुधबार च्यासलबाट थालेका छन्। त्यहाँस्थित राजु पेन्टरको स्टुडियोमा शुभसाइत पूजा गर्दै सुटिङ सुरु भएको हो। छायांकन थाल्नुअघि गरिएको पूजा समारोहका केही तस्वीर प्राप्त भएका छन्। ६० दिनसम्म चल्ने छायांकन काठमाडौं र पूर्वी नेपालका विभिन्न लोकेसनमा हुने जनाइएको छ। यो फिल्ममा विराज स्वयमसहित कलाकार समीर भ , अनुपविक्रम शाही, काफिया शाही, प्रकाश शाह लगायतको अभिनय हुनेछ।

❒ वर्ष ३१ ❒ अंक २७८ ❒ २०८३ बैशाख २४ गते बिहीबार 7 May 2026, Thursday ❒ पृष्ठ संख्या ४ मूल्य रु ५/-

संक्षिप्त समाचार

इजरायली आक्रमण ३ को मृत्यु

(रासस/सिन्ह्वा)——
बेइजिङ, वैशाख २३/दक्षिणी लेबनानमा भएको इजरायली हवाई आक्रमणमा तीन जनाको मृत्यु हुनुका साथै अन्य धेरै घाइते भएको लेबनानका मिडियाहरुले जनाएका छन् । बिन्ट जेबिल जिल्लाको देइर किफा सहरमा भएको इजरायली हवाई आक्रमणमा दुई जनाको मृत्यु भएको तथा अर्को एक जना घाइते भएको राष्ट्रिय समाचार एजेन्सीले जनाएको छ । यसै गरी इजरायली ड्रोनले देइर किफाको इस्लामिक स्वास्थ्य सस्थामा गरेको आक्रमणमा घाइते भएका तीन जना चिकित्सकहरूलाई उपचारका लागि अस्पतालमा लगिएको जनाइएको छ । नबातीह जिल्लाको आदचित सहरमा भएको अर्को छुट्टै आक्रमणमा एक जनाको मृत्यु भएको जनाइएको छ । यसैबीच, हेजबुल्लाहले वादी अल-जमाल क्षेत्रमा सैन्य आक्रमण सहित इजरायली सेनाहरू विरुद्ध जवाफी आक्रमणको घोषणा गरेको छ । इजरायल र लेबनानबिच अप्रिल -१६ देखि लागु भएको को युद्धविरामको बावजुद यो झडप भएको हो ।

वन्यजन्तुप्रतिको बदलिँदो दृष्टिकोण

राधेश्याम विश्वकर्मा/रासस——
भैरहवा (रुपन्देही), वैशाख २३/वन क्षेत्र विस्तार र वन्यजन्तुको संख्या वृद्धि भएसँगै बर्दिया जिल्लाको मध्यवर्ती क्षेत्रमा मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व तीव्र बन्दै गएको छ । विशेषगरी बाघ र हात्तीको गतिविधि बढेपछि स्थानीय बासिन्दा जोखिमपूर्ण अवस्थाबाट गुज्रन बाध्य भएका छन् ।

वन्यजन्तुको आक्रमणमा पर्ने मुख्य कारणमा दैनिक जीविकोपार्जनसँग सम्बन्धित गतिविधिहरु देखिएका छन् । गाईबस्तु चराउन जाँदा, घाँस काट्न जाँदा र दाउरा वा अन्य वनपैदावर सङ्कलन गर्न जाँदा अधिकांश घटना भएका छन् । बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको तथ्याङ्कअनुसार पछिल्लो आठ वर्षमा वन्यजन्तुको आक्रमणबाट बर्दियाको बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा गरी ४३ वन्यजन्तुको मृत्यु भएको छ । यस्तै मानवीय क्षति, पशुधनको क्षति र अन्नबाली क्षति गरी सोही अवधिमा १३ हजार ५७१ वटा घटना निकुञ्जको तथ्याङ्कबाट देखिन्छ । अधिकांश घटना निकुञ्ज क्षेत्रभन्दा बाहिर वनको सिमानासँग जोडिएका बस्तीमा भएका छन् । करिब ८४ प्रतिशत आक्रमण वनको सिमानाबाट एक किलोमिटरभित्र भएका छन् ।

'बाघ र हात्ती' अब आम्दानीको स्रोत

वन्यजन्तुका कारण जोखिम बढेसँगै यस क्षेत्रमा पर्याप्त अवसर पनि देखिएको छ । बर्दियाको मधुवन नगरपालिका-१ डल्लास्थित डल्ला होमस्टेले पर्या-पर्यटनमार्फत स्थानीय समुदायको जीवनस्तर उकास्नुका साथै वन्यजन्तु संरक्षणलाई आयआर्जनसँग जोड्ने नमुना अभ्यास प्रस्तुत गरेको छ । यहाँका जैविक मार्ग होमस्टे सञ्चालक मङ्गल थारुले वन्यजन्तुलाई 'समस्या' होइन, 'सम्पत्ति' का रुपमा हेर्ने दृष्टिकोण विकास गर्दै 'बाघ, गैँडा र हात्ती कमाउने' जस्ता नवीन अवधारणामार्फत संरक्षण र समृद्धिको नयाँ आयाम देखाएका छन् । थारुका अनुसार डल्ला होमस्टेको स्थापना केवल पर्यटक आकर्षणका लागि नभई वन्यजन्तु र मानवबीचको द्वन्द्व न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले गरिएको हो । "पहिले बाघ र हात्ती देख्दा डर लाग्थ्यो, अहिले तिनै वन्यजन्तु हाम्रो आम्दानीको आधार बनेका छन्", उनले भने । उनका अनुसार 'बाघ कमाउने' अवधारणाअन्तर्गत रोयल पाटेबाघ अवलोकनका लागि आउने विदेशी पर्यटक लामो समयसम्म बस्ने र ठूलो खर्च गर्ने गरेका छन् । यसले होमस्टे, गाइड, यातायात र अन्य सेवामार्फत स्थानीयवासीलाई प्रत्यक्ष आम्दानी दिलाएको छ । त्यसैगरी 'हात्ती कमाउने' अवधारणाले गाउँमा क्षति पुऱ्याउने जङ्गली हात्तीलाई संरक्षणमार्फत पर्यटनसँग जोड्ने प्रयास गरिएको छ । "घर भत्काउने हात्तीलाई जोगाएरै पर्यटक देखाउँदा हजारौँ रुपैयाँ कमाउन सकिन्छ", थारुले भने । एकसिङ्गे गैँडाको अवलोकन र फोटोग्राफीका लागि आउने पर्यटकबाट हुने आम्दानीलाई समेत स्थानीयले गैँडा कमाइको रुपमा व्याख्या गर्ने गरेका छन् । डल्ला होमस्टेले स्थानीय सीप र स्रोतको उपयोगमार्फत उद्यमशीलता विकासमा योगदान पुऱ्याएको छ । यहाँ 'इलिफेन्ट ग्रास' (मुज) बाट बनेका ढकिया, टोपीलगायत हस्तकलाका सामग्री उत्पादन गरी पर्यटकलाई बिक्री गरिँदै आएको छ । यसबाट स्थानीय महिला विशेष रुपमा लाभान्वित भएको थारुले बताए । होमस्टेमा शतप्रतिशत अर्गानिक स्थानीय खाना पस्किने गरिएको छ । यसले कृषि उपजको खपत बढाउनुका साथै स्थानीयलाई कुक, हाउसकिपिङ र आतिथ्य सेवासम्बन्धी तालिम तथा रोजगारीका अवसर सिर्जना गरेको छ । पर्यटनको विकाससँगै गाउँमा ब्युटीपार्लर, हेयर कटिङलगायत अन्य सेवामूलक व्यवसाय पनि विस्तार हुँदै गएको थारुले जानकारी दिए । खाता करिडोरअन्तर्गत पर्ने डल्ला क्षेत्रले बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र कतरनियाघाट वन्यजन्तु आरक्षलाई जोड्ने जैविक मार्गका रूपमा काम गरेको छ । थारुका अनुसार यही करिडोर संरक्षणका कारण वन्यजन्तुको आवागमन सहज भएको र पर्यटन विकासमा टेवा पुगेको छ । थारुको अनुभवले वन्यजन्तु र मानवबीच सहअस्तित्व सम्भव मात्र नभई लाभदायक पनि भएको देखाएको छ । "यदि संरक्षणलाई आयसँग जोड्न सकियो भने बाघ र हात्ती शत्रु होइनन्, समृद्धिका आधार बन्न सक्छन्", उनले भने ।

-बाँकी अन्तिम पेजमा...

उद्योग वाणिज्य महासंघमा नयाँ नेतृत्व

पाल्पा, वैशाख २३/नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघामा नयाँ नेतृत्व आएको छ । महासंघको ६०औँ वार्षिक साधारणसभापछि सुरु निर्वाचन प्रक्रियाबाट अन्जन श्रेष्ठको नेतृत्वमा नयाँ समिति आएको हो ।

अघिल्लो कार्यकालका वरिष्ठ उपाध्यक्ष श्रेष्ठ महासंघको विधानअनुसार स्वत: अध्यक्ष पदमा चयन भएका हुन् । वरिष्ठ उपाध्यक्ष स्वत: अर्को महाधिवेशनबाट अध्यक्ष हुने प्रावधान यसपटक नै अन्तिम रहेको र आगामी महाधिवेशनमा अध्यक्ष पदका लागि निर्वाचन हुने जनाइएको छ । महासंघको ६०औँ वार्षिक साधारणसभापछि सुरु निर्वाचन प्रक्रियाको मतगणना बुधबार सम्पन्न भएको छ । निर्वाचनमार्फत विभिन्न समूहअन्तर्गत उपाध्यक्षसहित नयाँ कार्यसमिति चयन गरिएको छ । जिल्ला तथा नगरतर्फका दुई उपाध्यक्ष पदमा कृष्णप्रसाद शर्मा र दिलसुन्दर श्रेष्ठ निर्वाचित भएका छन् । त्यसैगरी वस्तुगत सैतर्फको उपाध्यक्षमा नरेशलाल श्रेष्ठ निर्वाचित भएका छन् । एसोसिएटतर्फको उपाध्यक्ष पदमा प्रबलजङ्ग पाण्डे विजयी भए । नवनिर्वाचित नेतृत्वले निजी क्षेत्रको सुदृढीकरण, आर्थिक सुधार तथा व्यवसायमैत्री वातावरण निर्माणमा जोड दिने अपेक्षा गरिएको छ ।

आज प्रदेश सरकारको सरकारी कामकाजको भाषा सम्बन्धी दिवस

हाम्रा संवाददाता ——
पाल्पा, वैशाख २३/ आज प्रदेश सरकारको सरकारी कामकाजको भाषा सम्बन्धी दिवस विभिन्न कार्यक्रम गरी मनाइँदै छ । प्रदेशभित्र बहुसंख्यक जनताले बोल्ने मातृ भाषा संरक्षण र जातीय उत्थान गर्ने उद्देश्यले सातै प्रदेश सरकारले यो दिवस मनाउने गर्दछन् ।

जातीय पहिचानको रुपमा रहेको मातृभाषाको संरक्षण गर्ने उद्देश्यले भाषा आयोगले पाँच वर्ष अघि नै सातै प्रदेशमा बहुसंख्यक जनताले बोल्ने दुई/दुई भाषालाई प्रदेशको सरकारी कामकाजी भाषाको रुपमा सिफारिस गरेको थियो । भाषा र संस्कृति जातीय पहिचान हुन् ।सरकारी तथ्यांकअनुसार नेपालको कुल जनसंख्याको ४ प्रतिशत अर्थात् करिब १३ लाख नेवार समुदायको जनसंख्या छ । त्यस्तै तामाङ समुदायको जनसंख्या करिब ६ प्रतिशत अर्थात् १६ लाख छ । तर यी समुदायको मातृभाषा बोल्नेको संख्या कम हुँदै गएको छ । नेवार समुदायका ५० प्रतिशतले नेपाल भाषा नै बोल्न छाडेका छन् भने तामाङ समुदायमा त झन् धेरैले आफ्नो मातृभाषा बुझ्नसमेत छाडेका छन् । नेवार र तामाङ समुदायको सबैभन्दा बढी जनसंख्या भएको बागमती प्रदेशले नेपाल र तामाङ भाषाको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले हरेक वर्ष दिवसका दिन सार्वजनिक विदा समेत दिदैँ आएको छ । मातृभाषा र संस्कृति जातीय पहिचान मात्र मात्र नभएर मुलुककै सिंगो पहिचानसँग जोडिएको हुन्छ । नेपालको संविधानले पनि मातृ भाषालाई नैसर्गिक पहिचान र समृद्धिको आधारशीला मानेको छ ।

पा.जि.हु.द.नं. ०५१/०५२ पा.जि.प्र.का.द.नं. १९/०५१/०५२

जनचेतना

सम्पादकीय

बजार अनुगमन गर

पछिल्ला दुई महिनादेखि अमेरिका, इजरायल र इरानविचको द्वन्द्वका कारण नेपाली उपभोक्ताको भान्सा महँगो बनाएको छ । बाह्य द्वन्द्वको फाइदा उठाउँदै बजारमा दैनिक उपभोग्य वस्तुको मूल्यमा उच्च वृद्धि भएको छ । सामानको ढुवानी खर्च बढेको भन्दै व्यवसायीहरूले मनोमानी रुपमा दैनिक उपभोग्य वस्तुको मूल्यमा वृद्धि गरेका छन् । खाद्यान्न मौज्दात पर्याप्त भएकाले मूल्य नबढेको सरकारले दावी गरे पनि बजारमा भने उपभोग्य वस्तुको मूल्य अकाशिनु दु:खद् हो । स्थानीय प्रशासन, घरेलु कार्यालय, खाद्य तथा गुण प्रविधि नियन्त्रण कार्यालय, उद्योग वाणिज्य संघ, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, स्थानीय तहको हकमा उप–प्रमुख तथा उपाध्याक्षको नेतृत्वमा नियमित रुपमा बजार अनुगमन गर्ने कानुनी प्रावधान भएपनि त्यसको बेवास्ता भएको छ । विपद्का बेला जनतालाई सहज र सुलभ रुपमा उपभोग्य वस्तुहरुको व्यवस्था गर्नु पर्नेमा सम्बन्धित निकाय मौन बस्नु आम उपभोक्ता माथि नै थप पीडा थप्नु हो ।

हाम्रो मुलुकमा महँगी बढ्नु र घट्नुमा कुनै वैज्ञानिक आधार चाहिँदैन । मुलुकभित्र वा बाहिर कुनै घटना भए मात्र पनि उद्योगी–व्यापारीले सामानको मूल्य बढाउँछन् । कुनै घटनाबाट मालवस्तुको आपूर्ति श्रृंखलामा अवरोध उत्पन्न भयो भने त्यसपछि तत्कालै बजारमा सामान अभाव देखाएर मूल्य बढाउने चलखेल हुन्छ । अहिले भएको त्यही हो । खासगरी दैनिक उपभोग्य वस्तु खाना पकाउने ग्यास, इन्धन, खाद्यान्न सामग्रीको मूल्य निरन्तर बढ्दै जाँदा सर्वसाधारणको जीवनयापन झन् कठिन बन्दै गइरहेको छ । सीमित आम्दानी र बढ्दो खर्चबिच सन्तुलन कायम गर्न नसक्दा धेरै परिवार आर्थिक दबाबमा परिरहेका छन् ।

महँगी केवल आर्थिक समस्या मात्र नभई सामाजिक र मानसिक तनावको कारण पनि बनेको छ । सरकार आफैं अर्थतन्त्रप्रति त्यति गम्भीर छैन, त्यसमाथि आमनागरिकको दैनिन्दिन चुलोमा नै नकारात्मक असर पर्ने भएपछि सरकार तथा राष्ट्र बैंक दुवैको असफलता झल्किन्छ । भान्साको चुलो बल्न कठिन भएको अवस्था कुनै रूपक होइन, आजको यथार्थ हो । दैनिक उपभोग्य वस्तुदेखि इन्धनसम्मको मूल्यवृद्धिले सर्वसाधारणको ढाड सेकिने अवस्था सिर्जना गरिरहेको छ । तर दुर्भाग्य, यस्तो संवेदनशील घडीमा सरकारको मौनता झन् चिन्ताजनक छ । इन्धन मूल्यवृद्धिले शुरु गरेको महँगीको शृङ्खला अहिले जीवनका सबै क्षेत्रहरूमा फैलिएको छ । महँगोमा खरिद गरेको इन्धन सस्तोमा दिन सक्ने आर्थिक हैसियत सरकारसँग छैन । त्यसैले यो समस्यामा चाहेर पनि सरकारले गर्न सक्ने धेरै केही छैन । सरकारले बजार अनुगमनलाई चुस्त बनाएर मौकामा बढी फाइदा लिने व्यापारीको प्रवृत्तिलाई भने रोक्न सक्छ । यस्तो गरे आम उपभोक्तालाई थोरै भए पनि राहत मिल्ने वातावरण बन्नेछ ।

Opinion @ Social Network

आश मात्र भरिपुर्ण भएर के गर्नु, हजारै हस्तरेखा कोरीएका हत्केलामा
रितीएको भाग्यरेखा कोरीए पछी ।
(कमला गाहाको फेसबुक स्टाटसबाट www.facebook.com/Kamala.Gaha)

यो स्तम्भमा सामाजिक संजालमा पोष्ट गरिएका धारणाहरु राख्नेछौं । यसका लागि हाम्रो फेसबुक पेज www.facebook.com/shittalpati मा लगअन गर्न सक्नुहुनेछ ।

नवजनचेतना दैनिकको रुपमा तपाईसामु आईरहेको छ । यो पत्रिका अझ स्तरीय अनि पठनीय बनाउनको लागि तपाईहरुको अमूल्य सुझावहरुको हामीलाई अत्यन्तै जरुरी छ । पाठकवृन्द तपाईका सुझावहरु दिई हामीलाई सहयोग गर्नुहुन हामी अनुरोध गर्दछौं ।

नवजनचेतना दैनिक
भगवतीटोल तानसेन, पाल्पा

किसान र आमजनतालाई मर्कामा पार्ने काम

श्रीमननारायण

सरकार एकपछि अर्को गरी जनविरोधी निर्णयहरू गरिरहेको छ । यसको सोझो तर प्रतिकूल प्रभाव जनताको जनजीवनमा पर्नेगरेको छ । भर्खरै एकजना किसानसित कुरा भइरहेको थियो, अहिले खेतहरू किन बाँझो परेका छन् ? भन्ने प्रश्न सोध्दा उनले ट्र्याक्टर धनीहरूले डिजेलको मूल्यमा अत्याधिक वृद्धि भएकाले पुरानो मूल्यमा खेतको जोताइ गर्न नसक्ने कि भन्ने जवाफ दिइरहेका छन्, बढेको मूल्यमा खेत जोताई गराउँदा कृषिमा फाइदा नहुने अवस्था छ । तसर्थ खेत बाँझो देखिन्छ भन्ने उनको जवाफ थियो । २०८२ साल भदौ १५ मा प्रतिलिटर पेट्रोल मूल्य १६१.०० रुपैयाँ थियो, बीचमा घटेर १५६ रुपैयाँ प्रतिलिटरसम्म आइपुगेको थियो जबकि अहिलेको मूल्य २१९ रुपैयाँ प्रतिलिटर हुनपुगेको छ । २०८२ साल भदौ १५ मा डिजेलको मूल्य १४५ रुपैयाँ प्रतिलिटर रहेकोमा २०८३ साल वैशाख २ गते यसको मूल्य २३७ रुपैयाँ प्रतिलिटर हुनपुगेको अर्थात् पेट्रोलमा प्रतिलिटर ७३ रुपैयाँ र डिजेलमा प्रतिलिटर ९२ रुपैयाँसम्म वृद्धि भएको छ । किसानले खेत जोत्न लगाउँदा यसको मूल्य दोब्बार हुन आउँन सक्दछ । कथमकदाचित किसानले चर्को मूल्य लगाएर खेती गरे भने सरकारले किसानद्वारा उत्पादित खाद्यान्न खरिद गर्न तयार हुनेछ ? पक्कै पनि होइन ? स्वदेशी उत्पादन भन्न सजिलो छ तर उत्पादन गर्न कठिन छ । खेतको जोताइबाट मात्रै अन्नको उत्पादन हुँदैन । उन्नत जातिको बिउ कहाँबाट मगाउने हो ? बिनाकिटनाशक औषधिको प्रयोग बिरुवा नै सडे गलेर नाश हुन्छ ।

दक्षिणी छिमेकी भारतको सीमावर्ती बजारबाट दैनिक प्रयोजनका सामग्रीहरू (खाद्यान्य, औषधि, शृंगार सामग्री, साना–साना लुगा–कपडा र एक हजारदेखि तीन हजारसम्मका मालसामान ल्याएर आफ्नो जीविकोपार्जन गरिरहेका सीमावर्ती नेपाली क्षेत्रका जनताको खुशी राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीलाई मन परेन । सरकारले भारतबाट एक सय रुपैयाँभन्दा बढीको सामान ल्याउन नसकिने प्रावधानलाई कठोरतापूर्वक लागू गरेको छ । हुन त यो कानुन नेकपा एमाले र नेपाली कांग्रेसले नै ल्याएको थियो । तसर्थ उपरोक्त दलहरूलाई पनि यसका निम्ति त्यसभन्दा बढी नै जिम्मेवार मान्नुपर्नेछ । नेपालका अर्थमन्त्रीदेखि लिएर रास्वपाका समर्थक एवं कार्यकर्ताले पनि भारतीय सिमानाबाट नेपाल भित्रिँदा नेपालको उत्पादन प्रभावित हुने साथै देशको अर्थतन्त्र सुदृढ हुने तर्क राख्दै आएका छन् । फेसबुक अथवा अन्य सामाजिक सञ्जालहरूमा पोष्ट गरेर नै देशको अर्थतन्त्र बलियो हुने भए नेपाल उहिल्यै सिंगापुर, दक्षिण कोरिया र जापान बनिसकेको हुन्थ्यो । कृषि उत्पादन सहज र सरल हुँदैन जस्तो कि भनेर दाबी गरिन्छ । हामी आफ्नो उपभोक्तालाई ३६५ दिनै फल्ने केरा उपलब्ध गराउने अवस्थामा त छैनौं झन् अंगुर, स्याउ र ड्राइफ्रुट्स उपलब्ध गराउने त प्रश्न नै भएन । सरकार एकपछि अर्को गरी जनविरोधी निर्णयहरू गरिरहेको छ । यसको सोझो तर प्रतिकूल प्रभाव जनताको जनजीवनमा पर्नेगरेको छ । भर्खरै एकजना किसानसित कुरा भइरहेको थियो, अहिले खेतहरू किन बाँझो परेका छन् ? भन्ने प्रश्न सोध्दा उनले ट्र्याक्टर धनीहरूले डिजेलको मूल्यमा अत्याधिक वृद्धि भएकाले पुरानो मूल्यमा खेतको जोताइ गर्न नसक्ने कि भन्ने जवाफ दिइरहेका छन्, बढेको मूल्यमा खेत जोताई गराउँदा कृषिमा फाइदा नहुने अवस्था छ । तसर्थ खेत बाँझो देखिन्छ भन्ने उनको जवाफ थियो । २०८२ साल भदौ १५ मा प्रतिलिटर पेट्रोल मूल्य १६१.०० रुपैयाँ थियो, बीचमा घटेर १५६ रुपैयाँ प्रतिलिटरसम्म आइपुगेको थियो जबकि अहिलेको मूल्य २१९ रुपैयाँ प्रतिलिटर हुनपुगेको छ । २०८२ साल भदौ १५ मा डिजेलको मूल्य १४५ रुपैयाँ प्रतिलिटर रहेकोमा २०८३ साल वैशाख २ गते यसको मूल्य २३७ रुपैयाँ प्रतिलिटर हुनपुगेको अर्थात् पेट्रोलमा प्रतिलिटर ७३ रुपैयाँ र डिजेलमा प्रतिलिटर ९२ रुपैयाँसम्म वृद्धि भएको छ । किसानले खेत जोत्न लगाउँदा यसको मूल्य दोब्बार हुन आउँन सक्दछ । कथमकदाचित किसानले चर्को मूल्य लगाएर खेती गरे भने सरकारले किसानद्वारा उत्पादित खाद्यान्न खरिद गर्न तयार हुनेछ ? पक्कै पनि होइन ? स्वदेशी उत्पादन भन्न सजिलो छ तर उत्पादन गर्न कठिन छ । खेतको जोताइबाट मात्रै अन्नको उत्पादन हुँदैन । उन्नत जातिको बिउ कहाँबाट मगाउने हो ? बिनाकिटनाशक औषधिको प्रयोग बिरुवा नै सडे गलेर नाश हुन्छ । हिमाली क्षेत्रमा बढी कृषि उत्पादन हुने प्रश्न नै भएन, पहाडी क्षेत्रमा हुने उत्पादनले पूरै देशलाई अन्न, फल अथवा तरकारी उपलब्ध गराउन सक्दैन ? कतिपयले सीमावर्ती भारतीय बजारबाट फलफूल र तरकारी भित्र्याउँदा नेपाली जनताको स्वास्थमा असर पर्न सक्दछ भन्ने अफवाह फैलाइएको छ तर बिनाकिटनाशक औषधिको उत्पादन त नेपाली किसानहरूले गर्ने गर्दैनन् । भारतबाट उत्पादित किटनाशक औषधिको प्रयोग नेपाली किसानहरूले गर्दा त्यो उत्पादन अर्गानिक कसरी हुनजान्छ ? अहिले खाद, मल र किटनाशक औषधि नेपालले पनि भारतबाट खरिद गरेर नै ल्याउँछ, त्यो कसरी शुद्ध, अर्गानिक र स्वास्थबर्द्धक हुनपुग्छ ? नेपालमा अर्गानिक मलको त्यति बढी उत्पादन नै हुँदैन कि त्यसको उपभोग किसानहरू यथेष्ट मात्रामा गर्न सकियोस् र नेपालका सबै किसानको खेतसम्म यो पुग्न सकोस् ? नेपाल सरकारले अर्गानिक मलको उत्पादनका निम्ति आृनोतर्फबाट त्यति बढी आर्थिक अनुदान नै कसैलाई दिँदैन कि यसको उत्पादन व्यापक मात्रामा हुन सकोस् ? नेपालमा अर्गानिक मलको उत्पादनका लागि जे जति प्रयास भएका छन् ती सबै व्यर्थ नै सावित भएका छन् । अर्गानिक मलको उत्पादनको नाममा कृषि कार्यालयहरू, स्थानीय तह र प्रदेश सरकार मातहतका कार्यालयमा केबल, बिल, भौचर दुरुस्त पार्ने काम मात्रै हुन्छ । किसानलाई खेती गर्न दिइने सरकारी सहायता पनि असली किसान सामु पुगिरहेको छैन । केबल कागजमा काम हुनेगरेको छ । जोताइको समस्या, सिँचाइको समस्या, बिउको समस्या, किटनाशक औषधिको अभाव देखिन्छ । किसानलाई खेती गर्न जतिबढी कठिनाइ हुन्छ, खर्च हुन्छ, त्यसको तुलनामा आय भइरहेको हुँदैन । कहिले बाढीको समस्या त कहिले सुख्खाको समस्या, कहिले पशुपक्षी आएर बाली सखाप पारिदिने, समयमा रासायनिक मलको उपलब्धता नहुने, शीतगृहको अभाव, उत्पादन अनुसार मूल्य बजारबाट नपाउनु, बिचौलियाका कारण लागत मूल्य प्राप्त हुन नसक्ने अवस्था, यस्तोमा किसानले किन खेती गर्ने ? नेपाल नाममा मात्रै कृषिप्रधान देश हो, व्यवहारमा त्यस्तो केही पनि छैन । सरकारको वार्षिक बजेटमा कृषि क्षेत्रको विकासका लागि क्रमश: बजेट न्यून हुँदै गएको छ । सरकारको भूमिसम्बन्धी नीति प्रष्ट छैन । ६ दशकअघिको सामाजिक र आर्थिक परिवेशलाई दृष्टिगत गरेर लागू गरिएको भूमिसुधार सम्बन्धी नीति हालसम्म लागू छ । पहिला मोहीहरू हलो–गोरु राख्दथे, खेती आफैं गर्दथे । जग्गा धनीलाई नियमित रूपमा कुत दिने गर्दथे । अहिले खेती ट्र्याक्टरबाट हुन्छ, आकाशे खेती होइन, पम्पिङ सेट अथवा बोरिङबाट सिँचाइ हुन्छ । यसको खर्च जग्गाधनीले तिर्नुपर्छ । डिजेलको मूल्यमा वृद्धि भएकाले सिँचाइ खर्च महँगो भएको छ । युवाहरू विदेशतिर लागेका छन् । खेती गर्न कोही पनि गाउँमा छैनन् । खेतीप्रति जनतामा आकर्षण छैन । जग्गाधनीहरू स्वयं पनि खेती गर्न चाहन्छन् तर जग्गाधनी मोही विवादका कारण यो सम्भव भइरहेको छैन । नेपाली किसानले उत्पादन गरेका सामानको समुचित मूल्य प्राप्त भइरहेको हुँदैन । किसान स्वयंले आफ्नो मूल्यको निर्धारण गर्नुपर्नेमा बिचौलिया र शहरका साहुमहाजनले मूल्य निर्धाण गर्दछन् । नेपालमा बन्द रहेका कलकारखानाहरूको पुन: सञ्चालनको कुरा चुनावका बेलामा र मन्त्री एवं नेताहरूको भाषणमार्फत पटकपटक सुन्ने गरिन्छ । विराटनगरको जुटमिल कारखाना, कपडा कारखाना, जनकपुर चुरोट कारखाना, वीरगञ्ज चिनी मिल, हेटौंडा कपडा मिल, बुटवल धागो कारखानाको पुन: सञ्चालनको कुरा सुन्नमा त कर्णप्रिय हुन्छ तर व्यवहारमा सहज छैन । सरकारले अहिलेसम्म यसको पुन: सञ्चालन सम्बन्धमा कुनै ठोस नीति ल्याएको छैन । बन्द रहेका कारखानाहरूको पुन:सञ्चालनमा विदेशी लगानीकर्ताले चासो देखाएका छन् कि छैनन् ? निजी क्षेत्र लगानी गर्न तयार भयो भने सरकारका सबै शर्त मान्न ती तयार हुनेछैनन् । कुन उत्पादनमा, हाम्रो देश आत्मनिर्भर छ कि विदेशबाट त्यसको आयात गर्ने अवस्था आउनेछैन । चामल, दाल, गहुँ, चिनी, फलफूल, तरकारी (आलु प्याज) हरियो र मौसमी तरकारी, खानेतेल, कस्मेटिक सामग्री, सुतीका कपडा, पुरुष र महिलाका कपडाहरू सबैमा नै हामीले बाहिरबाटै मगाउनुपर्ने अवस्था छ । सरकारले सुरुमा दुई तीन वर्षसम्म कृषिक्षेत्रको विकासलाई सर्वोच्च प्राथमिकतामा राख्नुपर्छ । सम्मानजनक तरिकाले बजेटको विनियोजन हुनुपर्छ । क्रमश: हाम्रा उत्पादनले आन्तरिक खपतको आवश्यकतालाई पूरा गरेमा हामी विदेशमा पनि निर्यात गर्न सक्दछौं । हाम्रो उत्पादन स्तरीय हुनुपर्छ । विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्नसक्ने उत्पादन नै टिकाउ हुने गर्दछ । सरकारले इन्धनको मूल्यमा कमी ल्याउनुपर्छ कृषिलाई उच्च प्राथमिकता दिनुपर्छ, कृषि उत्पादन राम्रो, स्तरीय र यथेष्ट भएमा मात्रै हाम्रो परनिर्भरतामा कमी आउनेछ ।

-इहिमालय टाइम्स डटकम

महत्वपूर्ण टेलिफोन

प्रहरी कार्यालय
बुटवल ०७१-५४०२२२
स.प्र.क्याम्प बुटवल ९७४७०४३४६९
बुटवल रामनगर ०७१-५४१२३३
भैरहवा ०७१-५२०१९९
अर्घाखाँची ०७७-५२११९९
गुल्मी ०७९-५२०१९९
परासी ०७८-५२०१९९
तौलिहवा ०७६-५६००९९
पाल्पा ०७५-५२०५३६, ५२०१९९
इप्रका रामपुर ०७५-६९१५१५

अस्पताल कार्यालय
लुम्बिनीसिटी अस्पताल ०७१-५५१५५७, ५५१५५८
लुम्बिनी अञ्चल अस्पताल ०७१-५४०२००, ५४०२०१
भिमअस्पताल भैरहवा ०७१-५२०१९३
मिसनअस्पताल पाल्पा ०७५-५२०१११, ५२०४८९
परिवार नियोजन संघ पाल्पा ०७५-५२०७२३
पाल्पा जिल्ला अस्पताल ०७५-५२०१५४
लुम्बिनी मेडिकल कलेज प्रभास ०७५-४११२०१
पिचन्द्र परासी ०७८-५२०१८८
भैरहवा आँखा अस्पताल ०७१-५२०२६५
अर्घाखाँची जिल्ला अस्पताल ०७७-५२०२५७
तम्घास जिल्ला अस्पताल ०७९-५२०१८८
तौलिहवा जिल्ला अस्पताल ०७६-५६०२००
सिद्धार्थबाल महिला अस्पताल ०७१-५४४४५०
बुटवल हस्पितल ०७१-५४६४३२
लुम्बिनी नर्सिङ होम ०७१-५४२६४१, ५४५६४१
रेडक्रस बुटवल ५४१००४
लायन्स आँखा उ. केन्द्र बुटवल ५४५८४५
मेडिटेक अस्पताल ५४९०७२
कान्तिपूर डेण्टल हस्पिटल ०७१-५४७८४०
आँखा अस्पताल पाल्पा:०७५-५२०३३३, ५२११७९
रामपुर अस्पताल: ०७५-४००१५४

एम्बुलेन्स न.
रोटरी क्लब बुटवल ०७१-५४४६००
लियो क्लब अफ बुटवल ०७१-५४५८९३
रेडक्रस भैरहवा०७१-५२०२६३
रेयुकाई भैरहवा ०७१-५२६६७३,९८४७०२२४६४
परासी ०७८-५२०१२५
रेडक्रस पाल्पा ०७५-५२०६००
रेडक्रस तौलिहवा ०७६-५६००१५
रेडक्रस अर्घाखाँची ०७७-४२०२७५, ४२०११७
रेडक्रस गुल्मी ०८९-५२०१६३
नेपाल परिवार नियोजन संघ ०७१-५४००८१
लुम्बिनी नसिङ होम प्रा.लि. ०७१-५४१६४१
नेपाल भारतमैत्री समाज मो. ९८४७०२५०९९
जनसेवा क्लब नयाँमिल ९१५७०२१२४६
लुम्बिनी नि.व्या.संघ भैरहवा ६२१०५८
बनगाई क्लब बनगाई ०७६-६९०१०२
रेडक्रस देवदह ०७१-५७७०९९
लुम्बिनी मेडिकल कलेज ०७५-५२०८४०
बुटवल जेसिस ९८४७१२९९६४
न्यू एकता क्लव तानसेन : ०७५-५२२२००
परिवार नियोजन संघ पाल्पा : ९८४७१०२७६५
रामपुर टे.इन्स्टी.:९८५७०६२२४७,९८५७०६०५०४

दैनिक राशिफल

मेष : आफ्नो स्थान बलियो बनाउन सकिनेछ। काम फेरि चलायमान बन्नेछ।	**तुला** : निर्णय लिन ढिलाइ नगर्नु राम्रो हुनेछ।खुलेर कुरा गर्दा सहजता आउनेछ।
वृष :घरपरिवारको सुझाव उपयोगी सावित हुन सक्छ। राम्रो नतिजा हात लाग्नेछ।	**वृश्चिक** : चुनौतीलाई सजिलै पार गर ाउनेछ। सम्बन्धलाई मजबुत बनाउनेछ।
मिथुन : नयाँ चिनजानले दिनलाई फरक बनाउनेछ। बोल्ने शैलीले मन जित्न सकिनेछ।	**धनु** : मनमा नयाँ दिशा खोज्ने चाहना बढ्नेछ।परिवर्तनको संकेत देखिन सक्छ।
कर्कट : मनभित्रको भावना व्यक्त गर्ने समय उपयुक्त रहनेछ। मौका प्राप्त हुनेछ।	**मकर** : काम बिस्तारै सुल्झिनेछ। आर्थिक पक्षमा सावधानी आवश्यक देखिन्छ।
सिंह : आफ्नो उपस्थिति नै प्रभावशाली बन्नेछ। नेतृत्व गर्ने मौका हात पर्न सक्छ।	**कुम्भ** : सोचभन्दा फरक परिणाम देखिन सक्छ।उपाय अपनाउँदा काम सजिलो बन्नेछ।
कन्या : सहकार्यमा स्पष्टता आवश्यक देखिन्छ। धैर्यले कामलाई सही दिशातर्फ लैजानेछ।	**मीन** : भित्री अनुभूतिले सही मार्ग देखाउनेछ। पेशागत क्षेत्रमा स्थिरता कायम रहनेछ।

बाल बाटिका

निबन्ध ● योगेन्द्र उपाध्याय'पुष्प'

जीवनको डिजिटाइजेशन

इन्फरमेशन टेक्नोलोजीको क्षेत्रमा एक बहुचर्चित टर्म छ त्यो हो डिजिटल डिभाइड अर्थात सूचना तथा संचारका माध्यम प्रयोग गर्ने र नगर्नेहरु बीचको सीमारेखा वा प्रयोगकर्ता र प्रयोग नगर्नेहरु बीचको भिन्नता । धेरै हदसम्म हामी सबैले कुनै न कुनै समयमा कुनै न कुनै हदसम्म सूचना तथा सञ्चारका माध्यम प्रयोग गरेकै छौं या भनौं सेन्ट्रल रिपब्लिक अफ अफ्रिका र टुभालु जस्तो अन्यन्तै अविकसित देशका प्रत्येक बासिन्दा या कर्णालीका खोंचहरुमा आफ्नो जीवनलाई सार्थक बनाउँदै गरेका नागरिक । उनीहरुले पनि कहिले न कहिले डिजिटल संचार माध्यमहरुको प्रयोग गरेकै हुनुपर्छ चाहे त्यो रेडियोको रुपमा होस् या अन्य कुनै । समयसँगै डिजिटल डिभाइडेशनले नयाँ परिभाषा प्राप्त गर्यो र आज साधारणतया इन्टरनेटको प्रयोगकर्ता र इन्टरनेट प्रयोग नगर्ने बीचको सीमारेखालाई डिजिटल डिभाइडेशनले परिभाषित गरिन्छ जुन मलाई मन पर्दैन, युक्तिसँगत लाग्दैन किनकि मानिसमा डिभाइडेशन यदि डिजिटलले गर्ने हो भने हाम्रो भविष्य हाम्रो हातमा छ कि विद्यूतीय प्रवाह १०१०१ को हातमा तर यो गलत पनि होइन किनकि समय अनुसार सत्य, मान्यता, धारणा, परिस्थिति परिवर्तनशील हुन्छन् नै । हामीलाई लाग्ला सत्य समय अनुसार परिवर्तनशील हुँदैन । वास्तवमा सत्य हाम्रो चेतनाभन्दा इतर बस्तु होइन हाम्रा धारणाहरुले नै सत्यको निर्माण गरिरहेका हुन्छन् । आजभन्दा २-३०० वर्ष पहिला पृथ्वी चेप्टो छ र म्याटरले बनेको छ भन्ने सत्य थियो, आज पृथ्वी गोलो रहेको र म्याटरले बनेको सत्य छ, बिस्तारै विज्ञान त्यस दिशातर्फ उन्मुख छ जो मान्दछ कि- "पृथ्वी न गोलो छ न चेप्टो, यहाँ पदार्थ मात्र छैन प्रतिपदार्थ पनि छ, पृथ्वीमा पृथ्वीमात्र छैन पृथ्वीका अनेक लेयरहरु छन् र एउटा लेयरसँग मात्र हामी परिचित छौं, एउटा मात्र पृथ्वी छैन सेम टाइम, सेम डाइमेन्सन र सेम सिचुएसनमा लाखौं पृथ्वीहरु छन्, सेम म्याटर सेम टाइममा लाखौं ग्यालेक्सीहरु छन् मल्टिभर्स छ, मैले लेखेको यो लेख अक्षरश: हजारौंले लेखेका छन् र तपाईंले जस्तै १००% समान परिस्थितिमा हजारौंले पढिरहेका छन् ।" यो भोलिको पृथ्वीको सत्य हो प्रुफ होला नहोला तर आजभन्दा छुट्टै परिभाषा भने अवश्य पाउनेछ पृथ्वीले । सत्य फेरी हामी नदीको कुन किनारामा छौं भन्ने कुराले पनि छुट्याउँछ जस्तै: कर्णको लागि दुर्योधन सत्य हो भने कृष्णको लागि अर्जुन । यस अर्थमा मैले देखेको डिजिटाइजेशनको विकृत रुप मेरो किनाराको पनि हुन सक्छ । २-४ दिन देखि म थ्गखर्बा ल्यबज ज्बचबचष को क्बउष्भलक पुस्तक पढिरहेको छु । केही कल्पना, केही तथ्य र केही अनुसन्धानकै क्रममा रहेको विषयवस्तुहरुलाई उदृत गर्दै लेखिएको यो पुस्तक मानव इतिहासलाई बडो रोचक ढंगबाट प्रस्तुत गर्दछ । एउटा प्रसँग मलाई साह्रै मन पर्यो मानौं फिजिक्स या इतिहासमा पोख्त दुई वैज्ञानिक या इतिहासकार एक आपसमा भेट भए भने उनीहरु बीच के कुरा हुन्छ होला ? ज्बचबचष आृनै अनुभव सुनाउँदै भन्छन् ५% इतिहास वा विज्ञानका कुरामा खर्चिने गरिन्छ भने ९५% गसिप । अरुको कुरा काट्न । चाहे त्यो सकारात्मक होस् या नकारात्मक सम्भवत: ८०% नकारात्मक १५% सकारात्मक । उनी भन्छन् सकारात्मक होस् या नकारात्मक कुरा कटाई यसले मानवको संज्ञानात्मक र भावनात्मक विकासमा ठूलो मद्दत पुर्यायो । कुरा काट्नाले नै मानिस एक अर्कामा जोडिन पुग्यो । समान प्रकारले समान व्यक्तिको कुरा काट्नेहरुको झुण्ड बन्यो र पछि त्यो कबिलाको रुपमा विकशित भयो र विस्तारै समाज, पन्थ, राष्ट्र निर्माण भयो । कुरा काट्नालेनै शक्तिशाली भन्दा शक्तिशाली शासकहरुको शासन सत्ता परिवर्तन भयो । कुरा काट्नुको नै देन हो शासकहरुको शक्ति भन्दा जनताको शक्ति अधिक हुन पुग्यो वास्तवमा दुई वा दुई भन्दा बढी व्यक्तिहरुबीच कुरा काट्नु गलत होइन तर डिजिटाइजेशनले कुरा काट्नुलाई एकै व्यक्तिको दुई फरक विचारहरुको बिचमा मात्र सिमीत बनाइदियो । कुरा कटाइमा सिर्जनात्मकता भएन कुरा कटाइमा दम भएन कुरा कटाइको विषयवस्तु नै केही थान फोटा र केही शब्द स्टेटस भइदियो । अनि यसै कारण प्रविधिको विकास भयो तर मानवको विकास भएन आज प्रविधिले प्रविधि बनाइदिन्छ मानव नै पो किन चाहियो संकटमा छौं हामी । ७०००० वर्षमा हामीले सिकेका अनुभव कति सस्तो झैं लाग्दछ मलाई । गुगललाई उछिन्दै हालै टिकटक नं. १ प्लेटफर्म बनेको प्रसंग हामी सबैले सुनेकै हुनुपर्छ र बुझेको पनि हुनुपर्छ डिजिटल प्याटफर्महरु कुन कार्यको लागि प्रयुक्त हुँदैछन् । बुझ्नुपर्ने कुरा के पनि छ भने विकिपिडिया जस्ता पोर्टलहरु च्यारिटिबाट चलिरहँदा टिकटकमा पाइएकै गिृटका कारणले लखपति बन्नेहरु पनि छन् । यो ती व्यक्तिहरुलाई गतिलो झापड हो जो मान्दछन् डिजिटाइजेशनबाट ज्ञानको वृद्धि हुन्छ । फेरी हामीलाई यो पनि लाग्न सक्छ यो त प्रयोगकर्ताको च्वाइस हो । उसको विवेक प्रयोग गर्नुपर्ने हो । धेरै हदसम्म यो सत्य पनि हो विवेक । तर सराउण्डिङ्ग या भीडको बिचमा एउटाको विवेकले कुनै अर्थ राख्दैन । अविवेकीहरुको बिचमा विवेकी झनै ठूलो अविवेकी सावित हुन्छ । अविवेकीले पनि अविवेकी भन्ने व्यक्ति कुन हदसम्मको अविवेकी हुन पुग्छ होला । अनि उ फ्रस्टेड नभएर को हुने । फेरी एक्सपोज सधैं रंगीन हुन्छ । रंगीन देखिन र रंगीन देख्न कसलाई पो मन पर्दैन र ? अनि कुन यस्तो रंग छ जुन समयसँगै रंगहीन हुँदैन र ? रंगीन र रंगहीन बीचको यात्रामा प्राप्त उजाडताले कसलाई पो फ्रस्टेड बनाउँदैन र ? हलिउड र बलिउडमा हुने आत्महत्या यसका ज्वलन्त उदाहरण हुन् । एकदमै अचम्मलाग्दो परिवेशमा हामी छौं । कोही मर्यो इभन आफ्नै सबैभन्दा प्रिय मान्छे मर्यो । उसको मृत शरीरको तस्वीर फेसबुकमा राखेर दु:ख मनाउ नगरेसम्म र दु:ख मनाउको पोष्टमा ४-५०० वटा च्क्ष्ए नपाएसम्म हामीलाई वास्तविक दु:ख भएको महशुस समेत हुँदैन । या दु:खि भएको सावित गर्न मन लाग्ने र सावित गर्नुपर्ने अचम्मको परिस्थिति छ हाम्रो अगाडी । एउटा कथाको प्रसँग याद आयो । एउटा बाबुको छोरा मर्छ । जसले जीवनभर त्यो छोरालाई गलत भने उनीहरुले समेत केटो गतिलो थियो असमयमै मर्यो भनेर बाबुलाई सहानुभूति दिन्छन् । दिनभर सयौंको संख्यामा सहानुभूति दिनेहरु आउँछन् बाबुचाहिँ भीडबाट उम्कन खोज्छ तर उम्कन पाउँदैन । साँझ परेपछि भीड कम हुन्छ अनि शौचालयमा गएर मज्जाले रुन्छ अनि बल्ल उसको मन भक्कानिन बन्द हुन्छ । थोरै भएपनि शान्ति मिल्छ । कुन लेखकको कथा हो प्रस्ट याद भएन तर मार्मिक छ। बर्तमान परिस्थिति भिन्न छ । सराउण्डिङ्गको भीड त छँदैछ अरु नपुगेर कमेण्टका भीडहरुबीच आफूलाई दु:खी सावित गर्नाले शान्ति कहाँ मिल्छ र ? वास्तवमै दुखी छौं भने चाहे जुनसुकै कारणले होस् रुनुपर्छ भित्तालाई हेरेर, रुखलाई हेरेर, आकाश तारा चन्द्रमा उनीहरुको विशालता हेरेर अनि बल्ल लाग्छ हाम्रो दु:ख कति सानो छ । २००८ मा फेसबुकको अकाउण्ट खोलेको मैले समयक्रमसँगै २०१७ देखि दिनको एट लिष्ट १ पटक रुओपन गरेकै हुन्छु । १-२ दिन कतै हिँड्दा फेसबुक, म्यासेन्जर ओपन गरिएन भने सकसक लाग्ने र औंलाहरुमा छटपटाहट हुने अनौठो सिचुएसनकै बिचमा मोबाइलको स्क्रिन फुट्यो । ३-४ दिन मर्मत गरिएन अनि मर्मत गर्ने क्रममा थप ५-७ दिन लाग्ने भएकाले १ हप्ता भयो म डिजिटल डिभाइडमा छु । जब म डिजिटलमा हुन्थें त्यस बेलाका केही तनावहरु निम्नानुसार लिष्ट आउट गरेको छु । १. कतै गयो प्रथमत: फोटो खिच्ने तनाव, खिच्ने क्रममा रिलवाला क्यामेरा झैं पोज नमिलाइदो रहेछ । डिफ्रेन्ट डिफ्रेन्ट पोजको प्रति पोज ५-७ वटाका दरले फोटो खिच्नुपर्ने । समग्रमा ३०-४० वटा फोटाबाट अत्यन्तै उत्कृष्ट फोटा छान्न पनि अत्यन्तै सकस । खिचाइमा त्यति समय खर्च हुँदैन जति चुज गर्नमा । एउटा फोटोमा हात मिल्दैन, एउटामा मुस्कान भने कुनैमा पाइन्ट खुम्चिएको हुन्छ । फेरी फोटो चुज गर्दा उहि दिनकै फोटो भएपनि फरक फरक कपडा लगाएको समेत खोजिँदो रहेछ । आधा घण्टा लगाएर फोटो चुज त भयो तर क्याप्सन के लेख्ने ? नेपालीमा लेख्ने की अंग्रेजीमा । क्याप्सन कस्तो लेख्ने कस्तो शब्द चयन गर्ने जसले हामीलाई खुशी छ है भनेर प्रमाणित गर्न सकोस् । २. फोटो हालियो ठिक छ काण्ड सकिनुपर्ने सकिँदैन । नोटिफिकेशनको टण्टो उत्तिकै । सकेसम्म सबैको फुर्सद हुने समय साँझ ८ बजे फोटो हालिन्छ अनि सुरु हुन्छ पर्खाइ । कसले कमेण्ट गर्यो कसले गरेन । कमेण्ट पनि कस्तो गर्यो । स्टीकर वाला थर्ड क्लास, अटोमेटिक सेन्टेन्सवाला सेकेण्ड क्लास या आफैले टाइप गरेको फस्ट क्लास । सेन्टेन्स वालाको पछि एक वटा वर्ड थप गरेको क्लास चाहिँ उल्लेख गरेको छैन । त्यत्रा चुज गरेका फोटामा अपेक्षाकृत कमेण्ट आएन भने हुने निराशा एकातिर छ भने लाइक सेक्सनमा रहेका पानका पात, पानका पातलाई अंगालो हालेको, हाहाजस्ता रियाक्टहरुको लेखाजोखाको सकस पनि उत्तिकै । भोलिका दिनहरुमा ती कमेण्टका बदलामा उसैको कमेण्टको जस्तो कमेण्ट गर्नुपर्ने दायित्वजन्य कुरा पनि छँदैछन् अर्कोतिर । मानौं छोरीको बिहेमा रहेको नगदको हिसाब राख्ने कापी हो जिन्दगी उसले २५०० दिएको छ भने प्रतिवर्ष १०% थप गरेर उसको छोरीको बिहेमा नगद दिनुपर्ने । ३. फेसबुक पनि बाठो छ । मान्छेले कमेन्टको मात्रा घटाउँदै गएपछि आयो स्टोरी २४ घण्टा वाला । यो फिचरले वालको पोष्ट जस्तो कम कमेण्ट आएर बेइज्जत पनि गर्दैन । सार्वजनिक रुपमा कसले हेर्यो या हेरेन अथवा हेरेर पनि रियाक्ट दियो या दिएन भन्ने कुरा म्यासेन्जरमा मात्र आउने भएकोले पनि कमेन्ट कम आउनेहरुका लागि वरदान रुहो यो तर रियाक्ट र भ्यू कम आउँदा हुने नैराश्यता चाँहि उत्तिकै हुँदो रहेछ ।

-समकालीन साहित्य डटकम

कथा ● बुद्धमणि ढकाल

बुढा–बुढीको कथा

झुमाले एक बिहान आमासँग भनी, आमा, बुबाले कान्छी आमा ल्याएर बसेका होलान् । नभए त एक दुई वर्षमा आउनुपर्ने । किन माया मारेका होलान् हामीलाई ?" माइला बाजेको वनवास माइला बाजे नौ नम्बर फारसको एउटा गोठमा बेरुवा सुर्तीको मुस्लो धुवाँ उडाउँदै टाटनोमा बाछालाई घाँस हाल्दै थिए । त्यो गोठको मालिक नै माइला बाजे हुन् भने हुन्छ । जन्तरे महाजनका चालिस पुच्छर गाईवस्तुसँग उनका निजी पन् पुच्छर छन् । नौ नम्बरको खर्कमा जम्मा सात गोठ नजिक नजिक बसेका छन नेपाली र कुनै असमियाका । बाछालाई बेलुकाको डाले घाँस बटुल्न खुकुरी भिरेर हिँड्नै लाग्दा दुई बिहारी मुसलमान पैकारी आइपुगे । "आमी गाय ना दिबे" माइला बाजेले टुटेको बंगाली भाषामा ती व्यापारीलाई छिट्टो लघार्न खोजे । "आफूलाई घाँस लिन जान हतार भैङ्छ, बेला न कुबेला दलाल पस्छन्", नबुझिने झर्के स्वरमा उनी फुस्फुसाए । असम र भुटानको सिमानाको सदावहार घना जङ्गल गाईपालाहरूको खर्क बस्ने रोजा ठाउँ । घाँस पानी प्रशस्त, दुध घिउ बेच्ने बजार नजिक, र मलिलो माटो । माइला बाजे अठार वर्ष अघि यहाँ आइपुगेका थिए - त्यस पछि उनी लोभिए । सनकोश नदीले असम र पश्चिम बंगाललाई सिमाना छुट्टयाइदिन्छ यहाँनेर । माइला बाजेले असम रोजे । असमको कच्छु गाउँमा एक नेपाली महाजनको गोठ सम्हाले र आफ्नो पनि जोडे । साँझको धन्दा छिनेर माइला बाजे छिमेकी गोठका पाखिन बुढासँग गफिन गए । "होइन त्यो दुई बिहारीले के खोजेको रैङ्छ ?" पाखिनले सोधे । " खोइ, मलाई त तेसै दुले चोर होला जस्तो लाग्यो । " राँगाबिल बजारबाट किनेको लामो सुर्तीको कंकट कागज निकालेर काटे पाखिन बुढाले । दुईवटा साना कागजमा सुर्ती मिलाएर बेरे दुवै जनाले र छेउमा भर्भर बलिरेहेको अगुल्टोबाट सुर्ती सल्काए । अब निस्के चोटिला गफका चस्का । माइला बाजे भन्दै थिए - चैनजो, पहाडमा दश नंग्री खियाएर वर्षभरि काम गरे पनि यत्तिको खान लाउन पाइँदैन ।

पैसाको मुख देख्न हम्मे । यहाँ त जङ्गलमा बसे पनि पैसा आउने बाटो छ । बजारमा दुध घिउ मनग्गे बिक्छ । टाटनामा एक हल मिल्ने बहर छन् अहिले । तिनले कम्तीमा पनि चैनजो हजार पच्चिसेक लिन्छन् । साठी वर्ष पुगेका माइला बाजेको फुर्ती घटेको छैन - तन र मनको पनि । डोको बुन्ने चोया खिप्तै पाखिन बुढासँग जोसिँदै भने - "यतिको तन्नेरी मान्छेसँग कसो नआउलान् त ? एउटीको खाँचो छ, पहाडकीलाई धेरै भो छोडेको । " पाखिनलाई मुखभरिको जवाफ आएको थियो । भन्न मन लागेको हो -हाउ बाजे ! तिमीलाई यो उमेरमा के उत्ताउलो हुनुपरेको ? त्यो सानी छोरीको मुख हेर न ! तर घाँटीमा रोकेर गफ अर्कैतिर मोडे । "हाउ माइला बाजे, तिमीले पहाड घर छोडेको कति पो भयो हैं ?" "यो आउने फागुनमा चैन जो बाइस वर्ष लाग्छ । यता पसेकै उन्नाइस वर्ष भयो ।" "अबको आइतबार राँगाबिल बजार जानुपर्छ है " डोकोलाई पिंध बनिसकेर उठाएपछि माइला बाजे उठे काठको मुढाबाट । "सँगै जाउँला । मेरो पनि नुन मसला सकिएको छ । तीन शेर जति नौनी छ, त्यसैले सौदा भर्छु ।" पाखिनले मत मिलाए । माइला बाजे बजार भरेर महाजन जन्तरेको घरमा निस्के । ...सपना बिग्रेको धेरै भो । चैन जो, घरमा केही आपद विपद परेको जोखाना आइरेछ मलाई ।ङ्ग जन्तरे महाजनलाई सुनाए । महाजनको हली डोग्रालाई गोठ हेर्न पठाएर माइला बाजे लागे नेपालतिर - कोशी किनारको चतरा गाउँ । सात वर्ष पहिले एउटा छाप्रो हालेका थिए माइला बाजेले - त्यहाँ बस्छिन् बाजेकी कान्छी - कटवालनी माइली आमैकी सौता । माइला बाजेको बिग्रेको सपनाले सङ्केत गरेको भेट खायो- आठ वर्षको छोरो सिकिस्त बिरामी परेछ । धामी झाँक्री, झारफुक केही गर्दा बिसेक नभएको । बाजे आफैं झारफुक र बुट्टी बाँध्ने वैदाङ्गी, तर उनको केही चलेन । अस्पताल राख्नुपर्ने भयो - अनिश्चित समय । डाक्टर र औषधीको खर्च जुटाउन माइला बाजेले गोठका बहर र दुहुने माउ गाई बेच्नुपर्ने भयो । नौ नम्बर गोठमा आफ्नो भागका वस्तु बेचेर उनी फर्के चतरा, फेरि फारस नफर्किने अठोट गरेर । जिन्दगीको डोरो कटवालनी माइली आमै दिङ्गलाफाँटको आइतबारे बजारमा डोकोभरि ल्याएको साग, मुला, सिमल तरुल, पिँडालु फिँजाएर बेच्न बसेकी छन् । साथमै छे, बाह्र वर्षकी कान्छी छोरी झुमा । " ए कान्छी, आज कपाल औंधी चिलायो, एकैछिन ठुङ् हान्दे न ।" "हत्तेरी आमा पनि ! बजारमा बसेर के को ठुङ् हान्नु नि ! "अनि मेरो को छ त अरू ? तँ मात्रै त हो ?" साँच्चै हो । कटवालनी माइली आमैको बुढेसकालमा त्यही झुमा कान्छी छे सहारा । बुढाले भोजपुरको पहाड छोडेर हिँडेको बाइस-पच्चीस वर्ष हुन लाग्यो । कान्छी दश वर्षकी हुन्जेल तीन चार वर्ष बिराएर आउने गर्थे । त्यस पछिका दिनमा उनी आएको एकपल्ट मात्र सम्झना छ माइली आमैलाई । गोठको घिउ र जङ्गलमा आफैंले काढेको मह बेचेर कटवाल माइलाले भारूको बिटो बोकेर घर फर्कन्थे र घरमा चाहिने लत्ता कपडा र अरु खाँचो टार्थे । चैतको अन्तिम साता हिँड्ने दिनको बिहान सातु सामल बोकेर निस्किँदा, बुढी सम्झाउँथिन् तल तम्मर खोलामा पुगेर पानी फर्काइदिनू है ! "आमा, आज साग बेचेको पैसाले म एउटा स्कुले झोला किन्छु ल । मेरो झोला पुरानो भयो र सानो पनि भयो ।" झुमा कान्छीले बिक्रीको सानो भाग खोजी । सत्तरी वर्ष पुगेको ज्यानमा, समयको भुत्ते छिनोले दर्फर्याएको माइली आमैको अनुहारमा सुख र सन्तोषको अनुभव साह्रै कम देखिन्छ: घाम, झरी, हिलो, जाडो सहेर उकालो ओह्रालोमा खेताला, मेला-पात र बजारको नुन तेल बोकेर पहाडको जिन्दगी बाँचेकी छन् माइली आमै । ठूली छोरी पोहोर साल नै मधेसको एउटा केटोसँग भागेर हिँडी । मनको दु:ख अझ थपियो । छोरो थियो- तर अझै बेपत्ता छ । माओवादीमा लागेका साथीको लहै लहैमा घरबाट हिँडेको, कहिल्यै फर्केन । मरे बाँचेको खूद - खबर केही छैन । धन्न बुढाले घरको छानोमा जस्ता पाता हालिदिए । अब त सालिनी घर छाउनु पर्दैन । तर गाई ग्वाली लड्न आँटेको छ, बाख्राको खोर छाउन एक वर्ष ढिलो भएको छ । आइतबारे हाटमा साग मुला बेचेको पैसा कान्छी छोरीको स्कुले सामग्री किन्न ठिक्क भयो । पहिलाका बिक्रीबाट बचत पैसा थैलीमा चेपेकी थिइन् - त्यसैले एक मानो खाने तेल, दुई पोका नुन र एक बतल मट्टितेल किनेर माइली आमै र झुमा कान्छी घर फर्के । पुषको महिना । झुमाले एक बिहान आमासँग भनी," आमा, बुबाले कान्छी आमा ल्याएर बसेका होलान् । नभए त एक दुई वर्षमा आउनुपर्ने । किन माया मारेका होलान् हामीलाई ?" झुमाको यो शङ्का जायज हो जस्तो लागेको छ कटवालनी माइली आमैलाई । यति मात्र भनिन्, "तैंले सपनामा देखिस् क्या हो ?" उसलाई सम्झना छ बुबा आउँदा उसलाई जुत्ता, स्वीटर, स्कुलका लागि कलम कापी, झोला र दशैंका लागि दुई जोर कुर्ता सुरुवाल लिएर आउँथे । अहिले ऊ पाँच साल अघिका तिनै लुगा जुत्ता लाउँदैछे । उसले आमालाई नियालेर हेरी र सोधी - "आमा, तिम्रो न्यानो लुगा के छ र ? यसपालिको जाडोमा लगाउने चौबन्दी, स्वीटर र एउटा बर्को किन्नु है त्यो सिंगारे पाठो बेचेर ।" हाटमा लगेर सिंगारे बेचेको दिन झुमा कान्छीलाई डाँको छोडेर रुन मन लाग्योह त्यो पाठो जसलाई उसले बोकेर, दुध पिलाएर, घाँस दाना गरेर हुर्काएकी थिई । उसका लागि एक नजिकको साथी थियो सिंगारे । दुई दिन त खान पनि मन लागेन । तर न्यानो लुगा, आमाको छिनेको ज्यानलाई चाहिने र नभई नहुने आवश्यकता हो । उसले चित्त बुझाई - सिंगारेप्रति उसको माया, आमाको माया अगाडि केही होइन ।

-साहित्यपोस्ट डटकम

गुल्मीमा राति मदिरा बिक्री र सेवन गर्न रोक

गुल्मी, वैशाख २३/गुल्मीमा रातीको समयमा मदिराजन्य पदार्थ बिक्री-वितरण तथा सेवनमा रोक लगाइएको छ । जिल्ला सुरक्षा समितिको वैशाख २१ गतेको बसेको बैठकले जिल्लाको शान्ति सुरक्षा र अपराध नियन्त्रणलाई गर्न यस्तो निर्णय गरेको हो ।

निर्णय अनुसार राति ९ बजेपछि मदिरा विक्री र सेवन गर्न पाइने छैन् । पछिल्ला वर्षमा भएका मदिराका कारण आपराधिक घटनामा वृद्धि हुँदै जान थालेपछि स्थानीय तह तथा सरोकारवालाको अनुरोधमा राति ९ बजेपछि मदिरा बिक्री र सेवनमा रोक लगाउने निर्णय गरिएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी बद्रीनाथ गैह्रेले जानकारी दिए । 'मदिराका कारण समाजमा बढ्दो अपराधलाई रोक्न र शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्नका यस्तो निर्णय गरिएको हो' प्रमुख जिल्ला अधिकारी गैह्रेले भने, 'नियम उल्लंघन गर्नेलाई कानुन बमोजिम कारबाही गरिनेछ ।' जिल्लास्थित व्यवसायीहरूलाई न्यून गुणस्तरका मदिरा ल्याई बिक्री वितरण नगर्न वा नगराउन आग्रह गरिएको छ । तोकिएको समयपछि मदिरा बिक्री गर्ने वा सेवन गर्ने दुवैलाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाही गरिने बताइएको छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालयका अनुसार मदिरा नियन्त्रण मार्फत जिल्लामा आपराधिक गतिविधि न्यूनीकरण, शान्ति सुरक्षा कायम गर्न र सामाजिक विकृति नियन्त्रणमा सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ । जिल्लामा मदिरा सेवन गरि घरपरिवारका सदस्यहरुलाई कुट्ने तथा गाली बेइजती गर्ने मुद्दाहरु जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा बढी नै आउने गरेको पाइन्छ ।

खेलकुद समाचार

नेपालले ओमानलाई ८१ रनले हरायो

नेपालगन्ज, वैशाख २३/आईसीसी विश्वकप क्रिकेट लिग-२ शृङ्खला अन्तर्गत नेपालले ओमानलाई ८१ रनले हराएको छ । नेपालले दिएको २ सय ६५ रनको लक्ष्य पछ्याएको ओमान ३९ ओभर ५ बलमा १ सय ७५ रनमा अलआउट भयो । ओमानका विनायक शुक्लाले ३६ र हमाद मिर्जाले ३४ रन बनाए । नेपालका गुलशन झाले ५ विकेट लिए । त्यसअघि त्रिवि क्रिकेट मैदानमा टस जितेर ब्याटिङ गरेको नेपाल ४९ ओभर ५ बलमा २ सय ५६ रन बनाएर अलआउट भयो । नेपालका आशिफ शेखले ९४, अर्जुन कुमालले ४८ र आरिफ शेखले ४३ रन बनाए । ओमानका नदिम खानले ३ विकेट लिए । घरेलु मैदानमा भइरहेको शृङ्खला अन्तर्गत नेपाल ओमानसँगको अघिल्लो खेलमा पराजित भएको थियो । आठ टोली रहेको लिग-टुमा नेपाल २४ खेलमा १८ अङ्कसहित सातौँ, युएई २४ खेलमा १४ अङ्कसहित आठौँ र ओमान २८ खेलमा ३१ अङ्कसहित तेस्रो स्थानमा छ । नेपालले लिग-२ कै खेलमा यही वैशाख २९ देखि तालिकाका शीर्ष २ टोली अमेरिका र स्कटल्यान्डसँग खेल्नेछ ।

अर्थ/कर्पोरेट समाचार

नेप्सेमा झिनो अङ्कको गिरावट

पाल्पा, वैशाख २३/सेयर कारोबार मापक नेप्से परिसूचकमा बुधबार झिनो अंकले गिरावट आएको छ । सो अवधिमा १ दशमलव ६४ अंकले घटेको हो ।

मंगलबारको तुलनामा ० दशमलव ०६ प्रतिशतले घटेर समग्र नेप्से २ हजार ७ सय ११ दशमलव २२ अंकमा ओर्लेको छ । अघिल्लो दिन ८ दशमलव ७८ अंकले बढे पनि त्यो सुधार बुधबारसम्म टिकेन । ३ सय ३६ कम्पनीको ७१ लाख ३१ हजार ५ सय ५७ कित्ता शेयर ४७ हजार ८ सय ४१ पटक खरिद बिक्री हुँदा तीन अर्ब १९ करोड ७७ लाख ६६ हजार ७ सय ७९ बराबरको कारोबार भएको नेप्सेले जनाएको छ । सो अवधिको कारोबारमा बैंकिङ शून्य दशमलव १६, वित्त शून्य दशमलव १९, होटल तथा पर्यटन शून्य दशमलव २२, लगानी शून्य दशमलव ४०, लघुवित्त शून्य दशमलव ४८, म्युचुअल फन्ड शून्य दशमलव ८०, निर्जीवन बिमा शून्य दशमलव १९ र अन्य समूह शून्य दशमलव ०३ प्रतिशतले बढेको छ । अरु सबै समूहको उपसूचक घटेको छ । विकास बैंक शून्य दशमलव ५१, जलविद्युत् शून्य दशमलव ४३, जीवन बिमा शून्य दशमलव ३२ र उत्पादन तथा प्रशोधन समूह शून्य दशमलव ५६ प्रतिशतले घटेको छ । कारोबारमा फरवार्ड माइक्रो फाइनान्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडको शेयर मूल्य सबैभन्दा धेरै १३ दशमलव ७४ प्रतिशतले बढेको छ । सबैभन्दा धेरै घट्नेमा भने भगवती हाइड्रोपावर डेभलपमेन्ट कम्पनी लिमिटेडको शेयर मूल्य आठ दशमलव ९० प्रतिशतले घटेको छ ।

वन्यजन्तुप्रतिको बदलिँदो...

...थारु जीवनशैलीमा परेको असर

पछिल्ला वर्षमा बढ्दो मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व, विशेषत: जङ्गली हात्तीको आक्रमणले यो समुदायको दैनिकी र सांस्कृतिक संरचनामा गम्भीर असर पार्न थालेको छ । बर्दियाको मधुवन नगरपालिका-१ पत्थरबोझीका मङ्गरु थारुको परिवार यस परिवेशको प्रतिनिधि उदाहरण बनेको छ । ५९ सदस्यीय ठूलो संयुक्त परिवारका रुपमा परिचित मङ्गरु थारुको परिवारले लामो समयदेखि एउटै आँगनमा बसोबास गर्दै आएको थियो । बुबाआमा, तीन दाजुभाइ र तिनका सन्तान मिलेर खेतीपाती, पशुपालन र घरायसी काम सामूहिक रुपमा सञ्चालन गर्ने परम्परा अझै जीवित रहेको उनले बताए ।

"हाम्रोमा सबै काम मिलेर हुन्छ, कसैको दु:खसुख छुट्टै हुँदैन", उनले भने । थारु समुदायमा संयुक्त परिवार प्रणाली सामाजिक सुरक्षाको महत्वपूर्ण आधार मानिन्छ । एउटै घरमा धेरै पुस्तासँगै बस्दा श्रमको बाँडफाँट सहज हुने, आर्थिक भार कम हुने र पारिवारिक सम्बन्ध मजबुत हुने विश्वास गरिन्छ । परिवार विस्तारसँगै व्यवस्थापन चुनौतीपूर्ण हुँदै गएको हुन्छ । मङ्गरुको परिवारले हालै अंशबण्डा गरी छुट्टाछुट्टै बसोबास सुरु गरेको छ । उनका अनुसार दाजुभाइका १२ छोरा गत माघी पर्वदेखि अलग भएका छन् । दुई जना सहर पसेका छन् भने १० जनाले पुर्ख्यौली थलोमै अलगअलग घर बनाउन सुरु गरेका छन् । घरहरु एउटै क्षेत्रभित्रै निर्माण गरिएका छन्, घर निर्माणमा पारिवारिक सहकार्य रहेको छ । थारु समुदायको अंशबण्डा प्रणाली विशिष्ट मानिन्छ । सम्पत्तिको विभाजन गर्दा जमिन मात्र होइन, घरमा रहेको अन्न, काठ, इँट्टा, भाँडाकुँडालगायत सबै सामग्री बराबरी रुपमा बाँडिने परम्परा रहेको खाता सामुदायिक वन समन्वय समितिको अध्यक्ष हरि गुरुङ बताउन्छन् । अझ गर्भमा रहेको शिशुलाई समेत भविष्यको सदस्य मानेर अंश छुट्याउने चलन रहेको गुरुङले जानकारी दिए ।

थारु समुदायको अर्को महत्वपूर्ण पक्ष भनेको 'परमा' अर्थात् सामूहिक श्रम प्रणाली हो । घर निर्माण, खेत रोपाइँ, बाली कटाइँ जस्ता कामहरू गाउँले मिलेर गर्ने प्रचलनले आर्थिक अभाव भएका परिवारलाई समेत सहज रुपमा जीवनयापन गर्न सहयोग पुऱ्याउँदै आएको छ । मङ्गरु भन्छन्, "हामीसँग पैसा नहुन सक्छ तर गाउँलेको साथ छ । घर बनाउँदा सबैले सहयोग गर्छन् ।" पछिल्ला वर्षहरूमा जङ्गली हात्तीको बढ्दो गतिविधिले यो जीवनशैलीमा चुनौती थपेको छ । पत्थरबोझी क्षेत्र खाता करिडोरभित्र पर्ने भएकाले भारत र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जबीच आवतजावत गर्ने हात्तीहरूको मुख्य मार्गमा पर्छ । यसका कारण यहाँका बासिन्दा निरन्तर त्रासमा बाँच्न बाध्य छन् । मङ्गरुका अनुसार हात्तीले पटक-पटक घर भत्काउने, अन्नबाली नष्ट गर्ने र रातिको समयमा बस्तीमा पस्ने गरेको छ । "राति सुत्नै डर लाग्छ, कहिले के हुन्छ थाहा हुँदैन", उनले भने "गत वर्षदेखि हात्ती नआएकाले अहिले घर निर्माण सुरु गरेका छौँ ।" हात्तीको आक्रमणका कारण कच्ची घरहरु टिक्न नसक्दा आर्थिक क्षति पनि बढ्दै गएको छ । पक्की घर निर्माण गर्न पर्याप्त स्रोत नभएकाले अधिकांश परिवारहरु अझै जोखिमपूर्ण अवस्थामा बसिरहेका छन् । थारु समुदाय परम्परागत रूपमा माटो, बाँस र काठ प्रयोग गरी घर निर्माण गर्ने गर्छ । यस्ता घर वातावरण अनुकूल भए पनि जङ्गली जनावरको आक्रमणबाट सुरक्षित हुँदैनन् । यसले मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्वलाई थप जटिल बनाएको छ । खाता सामुदायिक वन समन्वय समितिको अध्यक्ष गुरुङका अनुसार मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणका लागि दीर्घकालीन योजना सञ्चालनको प्रयास गरिएको छ । कोरिडोर व्यवस्थापन, विद्युतीय बार, चेतनामूलक कार्यक्रम र वैकल्पिक जीविकोपार्जनका उपायहरु लागू गरिएको छ । यसबाहेक वन्यजन्तु प्रभावित क्षेत्रमा रहेका चार हजार १९५ घरधुरीको बिमा गरिएको उनले जनाए । निकुञ्जका वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत डा. अशोककुमार रामका अनुसार बढ्दो मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व, जलवायु परिवर्तन र पूर्वाधार निर्माणबाट बासस्थानमा ह्रास र संरक्षित सीमाभित्र व्यावसायिक विकासका लागि जोडजस्ता खतराको सामना निकुञ्जले गरिरहेको छ । निकुञ्जले वन्यजन्तु जोगाउने कार्यको साथै मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापनमा जोड दिएको निकुञ्जका प्रमुख डा. रामको भनाइ छ । उनका अनुसार मानव-वन्यजन्तु व्यवस्थापनअन्तर्गत तत्कालीन तथा दीर्घकालीन उपायहरु अवलम्बन गरिँदै आएको छ ।

वर्गिकृत डिस्प्ले
१ X ५ साइजमा मात्र
वर्गिकृत
डस्प्लेमा
विज्ञापन
दिनुहोस्
व्यवसाय
बढाउनुहोस् ।
सम्पर्क: ०७५-५२०६०१

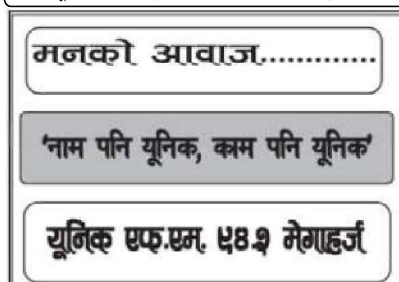

विज्ञापनको लागि सम्पर्क :
यूनिक शोसियल कम्यूनिकेशन
प्रा.लि.
तानसेन, पाल्पा
०७५-५२१४६४, ५२१४६६
E-mail
news.uniquefm@gmail.com
www.uniquefm942.com

हरेक प्रहरका ताजा समाचारका लागि www.shittalpati.com क्लिक गर्नुहोस् ।

जनचेतना दैनिकको आधिकारीक वेबसाईट
शितलपाटी .कम
www.shittalpati.com
डिजिटल पत्रिका

कैलाशनगर मिडिया प्रा.लि.द्वारा प्रकाशित, कार्यालय:कैलाशनगर-५,तानसेन,पाल्पा,फोन:०७५-५२०६०१,E-mail:njdnews@gmail.com पा.जि.हु.द.नं. ५/२०७८/०७९, पा.जि.प्र.का.द.नं. १९/०५१/०५२ प्रबन्धक : इन्द्रा भट्टराई, सम्पादक: रामचन्द्र रायमाझी, प्रधान सम्पादक: जगदीशप्रसाद भट्टराई